

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії

ДВНЗ «Університет банківської справи»

Т.С. Смовженко

29 березня 2016 року

ПРОГРАМА

фахового тестування

для конкурсного відбору вступників

до ДВНЗ «Університет банківської справи»

для здобуття освітнього ступеня бакалавра

на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста

за спеціальностями 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

071 «Облік і оподаткування», 051 «Економіка»,

073 «Менеджмент» (за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»,

6.030509 «Облік і аудит», 6.030503 «Міжнародна економіка», 6.030502

«Економічна кібернетика»,

6.030505 «Управління персоналом та економіка праці»)

денної та заочної форми навчання

Укладач:

Стеблій Г.Я., к.е.н., професор кафедри економічної теорії Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи»

Рецензент:

Сташишин А.В., к.е.н., доцент Львівського Національного університету імені Івана Франка.

Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри економічної теорії Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи» 29 лютого 2016 року (протокол № 13).

Розглянуто та погоджено на засіданні Навчально-методичної ради ДВНЗ «Університет банківської справи» 22 березня 2016 року (протокол № 6).

Розглянуто та ухвалено на засіданні Приймальної комісії ДВНЗ «Університет банківської справи» 29 березня 2016 року (протокол № 6).

ВСТУП

Програма фахового тестування до ДВНЗ «Університет банківської справи» з основ економіки для здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста за спеціальностями 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування», 051 «Економіка», 073 «Менеджмент» (за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030503 «Міжнародна економіка», 6.030502 «Економічна кібернетика», 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці») денної та заочної форми навчання побудована на основі Програми для загальноосвітніх навчальних закладів загальноосвітнього, природничо-математичного та технологічного напрямів навчання з дисципліни «Основи економіки», затвердженої Міністерством освіти і науки України.

Метою програми фахового тестування вступників до ДВНЗ «Університет банківської справи» з дисципліни «Основи економіки» є виявлення рівня знань щодо розуміння основних економічних понять, явищ, процесів та дії економічних законів як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівнях. Економічні знання відіграють важливу роль у формуванні нової економічної культури, основні риси якої – це прагнення до заощадження, економне господарювання, дисциплінованість, відповідальність за результати своєї праці тощо. Вони дають змогу приймати обґрунтовані рішення і потрібні насамперед тим, хто своєю професією обирає сферу господарської діяльності, - економістам, банкірам, бухгалтерам, менеджерам, фінансистам.

Програма складається з таких тем.

1. Економіка як наука.
2. Економічні потреби і виробничі ресурси.
3. Форма виробництва.
4. Економічні системи.
5. Ринкова економіка.
6. Ринковий механізм.
7. Економічна роль держави.
8. Економіка підприємства.
9. Домогосподарство. Доходи в ринковій економіці.
10. Національні рахунки.
11. Сукупний попит і сукупна пропозиція.
12. Споживання й економічне зростання.
13. Макроекономічна нестабільність.
14. Макроекономічна політика.
15. Світова економіка.

ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ

Тема 1. Економіка як наука

Зародження економічної науки. Предмет і об'єкт економічних досліджень. Потреби і ресурси. Економічні суб'єкти.

Економічна теорія та її складові. Макроекономіка і мікроекономіка. Функції економічної теорії. Закони і категорії економічної теорії.

Методи економічного дослідження. Економічне моделювання. Економічне сприйняття. Економічні показники.

Позитивна і нормативна економіка. Економічна наука та економічна політика. Цілі економічної політики.

Історія економічної науки. Основні школи в економіці. Вклад українських учених у розвиток економічної науки.

Література: 1, 2, 3, 4, 6, 15, 18, 19

Тема 2. Економічні потреби і виробничі ресурси

Економічні потреби як основа мотивації діяльності людини. Класифікація і розвиток економічних потреб. Безмежність потреб.

Потреби та економічні інтереси. Класифікація та взаємодія економічних інтересів.

Споживче благо як засіб задоволення потреб. Поведінка споживача. Оцінка споживачем корисності. Закон спадної граничної корисності.

Економічні ресурси. Обмеженість ресурсів. Відтворювані та невідтворювані ресурси.

Процес виробництва. Праця. Засоби праці. Продукт. Технологічні способи виробництва. Економічне зростання.

Проблема “що, як, для кого виробляти”.

Крива виробничих можливостей. Альтернативна вартість.

Поведінка виробника на ринку. Закон спадної віддачі.

Література: 3, 4, 5, 10, 15, 18, 19

Тема 3. Форма виробництва

Традиційна форма виробництва. Риси натурального господарства та його історичні межі.

Товарна форма виробництва. Поділ праці. Економічна відокремленість виробників. Просте і підприємницьке товарне виробництво. Продукт праці як товар. Попит на товар і його пропозиція. Споживна вартість товару. Мінова вартість, або ціна.

Фізична і монетарна економіка. Основні складові товарного господарства. Суть і функції грошей. Грошовий обіг. Еволюція грошей. Грошові реформи.

Ціна та її функції. Типи ціноутворення. Інфляція.

Література: 1, 2, 3, 5, 6, 18, 19, 20, 21

Тема 4. Економічні системи

Національна економіка. Основні проблеми організації економіки.

Економічна система та її компоненти. Типізація економічних систем.

Власність і економічна система. Суть власності, її типи і форми. Суб'єкти і об'єкти власності. Привласнення і відчуження. Права власності. Тенденції розвитку відносин власності в Україні та у світі.

Економічні системи товарної форми виробництва. Суть адміністративно-командної системи та її неспроможність. Зміст перехідної економіки. Способи переходу до ринкової системи. Економіка України на шляху до ринку.

Література: 1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 15

Тема 5. Ринкова економіка

Принципи організації ринкової економіки. Конкуренція – рушійна сила ринкової економіки. Види і методи конкуренції. Сучасні моделі ринкової економіки. Схема кругопотоку.

Визначення ринку. Функції та види ринків. Ринок товарів і послуг. Ринок праці. Особливості формування ринків в Україні. Ринкові структури та їхні ознаки. Досконала конкуренція. Ефективність ринкового середовища за досконалої конкуренції. Монополія та її різновиди. Концентрація виробництва та її показники. Поведінка монополії. Основні ознаки олігополії. Монополістична конкуренція. Антимонопольне законодавство у світі та в Україні.

Інфраструктура ринку. Банки та їхні функції. Товарні біржі. Фондова біржа.

Цінні папери.

Формування ринкової інфраструктури в Україні.

Література: 1, 2, 3, 5, 6, 11, 18, 19, 20, 21

Тема 6. Ринковий механізм

Ринковий механізм та його складові. Попит і його чинники. Закон попиту. Крива попиту та її переміщення.

Пропозиція та її чинники. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її переміщення.

Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага. Рівноважна ціна. Мінімальні та максимальні ціни.

Еластичність попиту і пропозиції за ціною. Чинники, що визначають еластичність попиту і пропозиції за ціною.

Розв'язання ринком основних проблем організації економіки. Переваги і слабину ринкового механізму. Недосконала конкуренція. Інші вади ринку. Необхідність державного регулювання.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 12, 20, 21

Тема 7. Економічна роль держави

Держава як економічний суб'єкт. Економічні функції держави. Забезпечення правової бази. Захист конкуренції та антимонопольна політика. Перерозподіл ресурсів.

Перерозподіл доходів. Державний сектор в економіці. Блага громадського вжитку. Державне регулювання економіки.

Державні фінанси. Фінансова система держави. Державний бюджет. Податки та їхні види. Видатки державного бюджету. Дефіцит державного бюджету. Крива Лафера.

Правові, адміністративні та економічні методи регулювання економіки. Напрями державного регулювання економіки. Економічні функції держави в перехідній економіці.

Література: 1, 2, 3, 6, 9, 10, 15, 18, 19, 20

Тема 8. Економіка підприємства

Підприємство як економічний суб'єкт. Види підприємств за розміром. Чинники, що визначають розміри підприємств.

Правові форми підприємств. Переваги і недоліки одноосібного володіння. Переваги і недоліки партнерства. Акціонерні товариства. Нові форми господарювання в Україні.

Засоби підприємства. Основні та оборотні засоби підприємства. Бухгалтерські та економічні витрати виробництва. Класифікація витрат. Амортизація та способи її обчислення.

Суть і види виторгу фірми. Прибуток та його види. Максимізація

прибутку.

Підприємництво як особливий фактор виробництва. Менеджмент і маркетинг у підприємницькій діяльності. Підприємництво у перехідній економіці України.

Література: 1, 2, 3, 7, 8, 15, 16, 18, 20, 21

Тема 9. Домогосподарство. Доходи в ринковій економіці

Домогосподарство як економічний суб'єкт. Доходи домогосподарства у традиційній економіці. Матеріальне самозабезпечення сім'ї. Елементи традиційного господарства в Україні. Домогосподарство і його функції в ринковій економіці.

Принципи формування доходів у ринковій економіці. Функціональний розподіл доходів.

Ціноутворення на ринку праці. Суть заробітної плати. Попит і пропозиція робочої сили. Рівень конкурентності ринку праці. Чинники диференціації заробітної плати. Мінімальна заробітна плата.⁸

Рента як дохід власника землі. Механізм формування ренти. Позичковий процент як дохід на капітал. Прибуток як дохід підприємця. Норма (рівень) прибутку.

Бідність і багатство. Родинний розподіл доходів. Джерела формування сімейного бюджету. Структура видатків сім'ї. Диференціація доходів. Крива Лоренца. Причини нерівності доходів. Економічна нерівність і політика соціального захисту населення.

Література: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 18, 20, 21

Тема 10. Національні рахунки

Необхідність національного рахівництва. Система національних рахунків. Показники обсягу національного виробництва. Валовий внутрішній продукт (ВВП). Методи обчислення ВВП: видатковий, розподільний, виробничий. Інші показники обсягу національного виробництва: валовий національний продукт, чистий внутрішній продукт, національний дохід. Особистий і використовуваний дохід.

Номинальний і реальний ВВП. Поточні та постійні ціни. Темпи приросту реального ВВП.

Показники рівня зайнятості. Зайняті та безробітні. Рівень безробіття. Коефіцієнт участі в робочій силі.

Показники рівня цін. Індекс споживчих цін. Дефлятор ВВП. Інфлювання і дефлювання.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 15, 16, 18, 19, 20, 21

Тема 11. Сукупний попит і сукупна пропозиція

Економічний потенціал суспільства. Виробництво національного продукту і його фактори. Показники використання основних факторів виробництва. Чинники, що визначають величину національного продукту країни.

Реалізація національного продукту. Сукупні видатки та їхні складові. Сукупний попит. Крива сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту.

Сукупна пропозиція. Крива короткострокової сукупної пропозиції. Нецінові чинники сукупної пропозиції.

Макроекономічна рівновага. Збурення сукупного попиту та відновлення рівноваги. Збурення сукупної пропозиції та відновлення рівноваги.

Література: 1, 2, 3, 5, 10, 11, 18, 19, 20, 21

Тема 12. Споживання й економічне зростання

Споживання і використовуваний дохід. Гранична схильність до споживання. Середня схильність до споживання. Особисті заощадження. Вибір заощадником активів. Особливості споживання в Україні.

Інвестиції та їхня роль в економіці. Структура інвестування. Процентна ставка як чинник інвестування. Нестабільність інвестицій.

Економічне зростання. Погляди на економічне зростання. Фактори економічного зростання. Типи економічного зростання.

Економічний розвиток і його рівень. Економічне зростання у розвинутих країнах і країнах, що розвиваються. Особливості економічного розвитку України. Відновлення зростання економіки України.

Література: 1, 2, 3, 6, 12, 20, 21

Тема 13. Макроекономічна нестабільність

Основні прояви макроекономічної нестабільності. Економічні коливання. Фази ділового циклу. Причини економічних коливань.

Зайнятість і безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Причини безробіття. Соціально-економічні втрати від безробіття. Природна норма безробіття. Рівень безробіття в різних країнах.

Зайнятість і формування ринку праці в Україні. Особливості безробіття у вітчизняній економіці.

Суть інфляції та її види. Соціально-економічні наслідки інфляції. Причини інфляції. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса. Методи боротьби з інфляцією. Причини розвитку гіперінфляції в Україні та шляхи її

подолання.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 11, 18, 20, 21

Тема 14. Макроекономічна політика

Можливість впливу уряду на загальний стан економіки. Суть, завдання і види макроекономічної політики.

Фіскальна політика та її основні знаряддя. Дефіцит бюджету. Концептуальні підходи до збалансування бюджету. Види фіскальної політики та її результативність. Державний борг. Зовнішня заборгованість країни.

Суть монетарної (грошової) політики. Попит на гроші та пропозиція грошей. Центральний банк і його функції. Знаряддя монетарної політики: норма резервування, облікова ставка, операції на відкритому ринку.

Особливості макроекономічної політики в Україні.

Література: 1, 2, 3, 6, 9, 20, 21

Тема 15. Світова економіка

Основні форми міжнародних економічних відносин. Міжнародний поділ праці та його чинники. Спеціалізація країн. Міжнародна торгівля. Торговельний баланс. Абсолютна перевага. Теорія порівняльної переваги. Зовнішня торгівля України.

Міжнародні організації з регулювання зовнішньої торгівлі.

Зовнішньоторговельна політика. Протекціонізм і фритредерство. Торговельні обмеження: мито, квоти, немитні бар'єри.

Валютні відносини. Конвертованість валют. Валютний курс і його види. Плаваючий валютний курс. Попит і пропозиція валюти.

Міжнародна валютна система та її еволюція. Золотий стандарт. Золотодоларовий стандарт. Ямайська валютна система. Міжнародні валютно-фінансові організації. Міжнародний валютний фонд. Світовий банк.

Міжнародна економічна інтеграція. Провідні міжнародні регіональні економічні об'єднання. Європейський Союз. НАФТА.

Міждержавні галузеві організації. Організація країн – експортерів нафти (ОПЕК).

Інтеграція України у світову економіку.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 11, 18, 19, 20, 21, 22

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка: (основи заг. екон. теорії): Навч. посібник для учнів 10 – 11 кл. серед. шк. та ПТУ / З. Ватаманюк, Г. Стеблій, А. Стасишин, Л. Цимбал, І. Шегинський та ін.; За ред. З. Ватаманюка та С. Панчишина.- К.: Знання, 1997.- 288 с.
2. Економіка: Навч. посібник для 10 – 11 класів / З. Г. Ватаманюк, С. М. Панчишин, Г. Стеблій, А. Стасишин, Л. Цимбал, І. Шегинський та ін.; За ред. З. Г. Ватаманюка та С. М. Панчишина.- К.: Либідь, 1999.- 384 с.
3. Економіка: Навч. посібник для 10 – 11 класів / З. Г. Ватаманюк, С. М. Панчишин, Г. Стеблій, А. Стасишин, Л. Цимбал, І. Шегинський та ін.; За ред. З. Г. Ватаманюка та С. М. Панчишина.- К.: Либідь, 2003.- 384 с.
4. Економіка: Підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів / В. Г. Мельничук, Г. О. Ковальчук, В. О. Огнев'юк.- К.: Навчальна книга, 2005.
5. Економіка: Навч. посібник для загальноосвітніх навчальних закладів / За ред. к. е. н., доц. С. В. Степапенка.- К.: КНЕУ, 2001.
6. Загальна економіка: Підручник для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (авт. І. Ф. Родіонова).- Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007.
7. Збірник задач з економіки: Навчальний посібник для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки / Упорядник Г. О. Горленко.- Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2003.
8. Збірник різнорівневих завдань для державної підсумкової атестації з економіки / За ред. Тимченко І. Є.- Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2003.
9. Моя економіка. Підручник для учнів 8-9, 10 класів / Л. М. Кириленко, Л. П. Крупська, І. М. Пархоменко, І. Є. Тимченко.- К.: "А. П. Н.", 2004.
10. Основи економічних завдань: Посібник для учнів 10 – 11 класів / А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Пахомов.- К.: Вища школа. 2002.
11. Панчишин С. Економіка. 10 – 11 клас: Тестові завдання.- К.: Либідь, 2003.
12. Радіонова І., Бицюра Ю., Александров В. Надбаєва С. Педагогічний програмний засіб "Інтегрований електронний комплекс "Економіка, 10 клас" для користувача".- К.: Науково-видавниче підприємство "АВТ", 2005.
13. Єщенко П. С., Палкін Ю. І. Сучасна економіка: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2005.
14. Булавенко С. Д. Основи економіки. 10-11 класи: Розробки. – Х.: Веста: Видво "Ранок", 2007. – 432с.
15. Основи економіки. 10-11 класи: Навчальний посібник / Медеяєв В. М.- Харків: ФОП Співак Т. К.- 2008.- 112 с.
16. Горленко Г. О. Тестові завдання з економіки: Навчальний посібник для учнів 8-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки. Частина І. - Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. – 168 с.
17. Політична економія: Підручник / За ред. Ніколенко Ю. В.- К.: Центр учбової літератури, 2009.- 632 с.

18. Економіка (профільний рівень). 10 клас / І.Ф. Радіонова, В.В. Радченко.- Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011.- 208 с.
19. Економіка (профільний рівень). 11 клас / І.Ф. Радіонова, В.В. Радченко.- Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012.- 256 с.
20. Економіка (рівень стандарту, академічний рівень). 11 клас / І.Ф. Радіонова.- Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011.- 176 с.
21. Економіка. 11 клас. Профільний рівень: Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів / А.П. Крупська, І.Є. Тимченко, Т.І. Чорна.- Х.: Вид-во «Ранок», 2011.- 288 с.
22. Жовтанецький О.М., Чуба Н.В. Цікава економіка: Навчальний посібник з економіки для учнів 10-11 класів.- Львів: Апріорі, 2010.- 408 с.